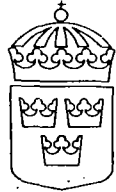

Regeringens proposition

1991/92:22

om handläggning av vissa ersättningar till den som tjänstgör inom totalförsvaret

Prop.
1991/92:22

Regeringen föreslår riksdagen att anta de förslag som har tagits upp i bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 12 september 1991.

På regeringens vägnar

Odd Engström

Roine Carlsson

Propositionens huvudsakliga innehåll

Fr.o.m. den 1 januari 1992 skall riksförsäkringsverket och de allmänna försäkringskassorna handha administrationen av familjebidragen till värnpliktiga och andra som tjänstgör inom totalförsvaret. I propositionen föreslås att handläggningen av dessa bidrag regleras i en ny lag. Även riksförsäkringsverkets och de allmänna försäkringskassornas hantering av dagpenningen föreslås bli reglerad i den nya lagen.

De nya reglerna avses träda i kraft den 1 januari 1992.

1 Förslag till Lag om handläggning av vissa ersättningar till den som tjänstgör inom totalförsvaret

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Riksförsäkringsverket och de allmänna försäkringskassorna handhar frågor om familjebidrag och dagpenning till den som tjänstgör inom totalförsvaret.

2 § Frågor som sägs i 1 § handläggs av den försäkringskassa hos vilken den tjänstgöringsskyldige är inskriven eller, om han inte är inskriven hos en sådan kassa, försäkringskassan på den ort där han påbörjar sin tjänstgöring. Denna kassa får dock uppdra åt en annan försäkringskassa att handlägga ärendet. Vidlyftiga och svåra ärenden om familjebidrag i form av näringsbidrag får i en försäkringskassa avgöras av socialförsäkringsnämnden.

3 § Fordran på familjebidrag får inte överlåtas och inte heller tas i anspråk genom utmätning eller införsel.

4 § I fråga om familjebidrag och dagpenning tillämpas 18 kap 2 § om tillsyn och 20 kap 10–13 §§ om omprövning och ändring av beslut samt om överklagande i lagen (1962:381) om allmän försäkring.

Beträffande familjebidrag tillämpas dessutom följande bestämmelser i lagen om allmän försäkring

- 20 kap. 2 a § om förordnande till dess slutligt beslut kan fattas,
- 20 kap. 4 § om återbetalningsskyldighet,
- 20 kap. 5 § om preskription,
- 20 kap. 9 § om uppgiftsskyldighet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

Bestämmelserna i denna lag om handhavande av familjebidrag skall inte tillämpas i den utsträckning regeringen föreskriver

att familjebidragslagen (1978:520) i fråga om bestämmelserna om kommunernas skyldighet att pröva ansökningar om familjebidrag och att utge sådana bidrag skall upphöra att gälla vid en senare tidpunkt än den 1 januari 1992 eller

att försvarets civilförvaltning skall handha familjebidrag efter utgången av år 1991.

2 Förslag till Lag om ändring i lagen (1991:463) om ändring i värnpliktslagen (1941:967)

Härigenom föreskrivs att 33 § värnpliktslagen (1941:967)¹ i paragrafens lydelse enligt lagen (1991:463) om ändring i nämnda lag skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Värnpliktig är i samband med tjänstgöring berättigad till dagsättning eller dagpenning, särskild ersättning för tjänstgöring i viss befattning, utryckningsbidrag, reseförmåner, fri förplägnad, fri inkvartering, fri utrustning *samt* fri hälso- och sjukvård. När värnpliktig tjänstgör enligt 27 § 2 mom. eller 28 § är han dessutom berättigad till fälttraktamente. Avlider *värnpliktig* under tid då han är berättigad till fri sjukvård, *utgår* begravningshjälp till hans dödsbo. Staten meddelar grupplivförsäkring för dödsfall åt *värnpliktig* under tjänstgöring.

En värnpliktig har i samband med värnpliktstjänstgöring rätt till familjepenning, bostadsbidrag, näringsbidrag och begravningsbidrag. Riksförsäkringsverket och de allmänna försäkringskassorna skall handha dessa förmåner.

Bestämmelser om rätt till ersättning för skada eller sjukdom som den värnpliktige ådrar sig under tjänstgöring finns i lagen (1977:265) om statlig personskadeskydd och lagen (1977:266) om statlig ersättning vid ideell skada m.m.

Vid inkallelse till värnpliktstjänstgöring enligt 28 § må föreskrivas, att värnpliktig skall medföra proviant för högst tre dagar samt förse sig med beklädnad, intill dess sådan anskaffas. Skälig ersättning härför skall beredas honom av staten.

Föreslagen lydelse

33 §

En värnpliktig är i samband med tjänstgöring berättigad till dagsättning eller dagpenning, särskild ersättning för tjänstgöring i viss befattning, utryckningsbidrag, reseförmåner, fri förplägnad, fri inkvartering, fri utrustning, fri hälso- och sjukvård samt familjebidrag. När en värnpliktig tjänstgör enligt 27 § 2 mom. eller 28 § är han dessutom berättigad till fälttraktamente. Om en värnpliktig avlider under den tid då han är berättigad till fri sjukvård, lämnas begravningshjälp till hans dödsbo. Staten meddelar grupplivförsäkring för dödsfall åt värnpliktiga under tjänstgöring.

¹ Lagen omtryckt 1969:378.

3 Förslag till Lag om ändring i lagen (1991:467) om ändring i civilförsvarslagen (1960:74)

Härigenom föreskrivs att 12 § 5 mom. civilförsvarslagen (1960:74)¹ i momentets lydelse enligt lagen (1991:467) om ändring i nämnda lag skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

5 mom. Om ej annat följer av tredje stycket, är civilförsvarspliktig vid fullgörande av civilförsvarsplikt berättigad till dagpenning, särskild ersättning för tjänstgöring i viss befattning, reseförmåner, fri förplägnad, fri inkvartering och fri sjukvård. När civilförsvarspliktig tjänstgör enligt 12 § 1 mom. är han dessutom berättigad till fälttraktamente. Avlider *civilförsvarspliktig* under tid då han är berättigad till fri sjukvård, *utgår* begravningshjälp till hans dödsbo.

Föreslagen lydelse

12 §

5 mom. Om *inte* annat följer av tredje stycket, är *en* civilförsvarspliktig vid fullgörande av civilförsvarsplikt berättigad till dagpenning, särskild ersättning för tjänstgöring i viss befattning, reseförmåner, fri förplägnad, fri inkvartering, fri sjukvård och *familjebidrag i form av näringsbidrag*. När *en* civilförsvarspliktig tjänstgör enligt 12 § 1 mom. är han dessutom berättigad till fälttraktamente. *Om en civilförsvarspliktig* avlider under *den* tid då han är berättigad till fri sjukvård, *lämnas* begravningshjälp till hans dödsbo.

Under civilförsvarspliktigs tjänstgöring som fullgörs efter inskrivning meddelar staten grupplivförsäkring för dödsfall åt honom. Vad nu sagts gäller dock inte under tjänstgöring i verkskydd.

Om ej regeringen föreskriver annat, utgår förmån enligt första stycket ej för dygn, under vilket mindre än sju timmar tagas i anspråk för tjänstgöring och färd till eller från tjänstgöringsplatsen.

En civilförsvarspliktig har dessutom rätt till näringsbidrag. Riksförsäkringsverket och de allmänna försäkringskassorna skall handha denna förmån.

Bestämmelser om rätt till ersättning för skada eller sjukdom som den civilförsvarspliktige ådrar sig under tjänstgöring finns i lagen (1977:265) om statligt personskadeskydd och lagen (1977:266) om statlig ersättning vid idell skada m.m.

¹ Lagen omtryckt 1984:1026.

4 Förslag till
Lag om ändring i lagen (1991:465) om ändring i lagen
(1966:413) om vapenfri tjänst

Prop. 1991/92:22.

Härigenom föreskrivs att 8 a § lagen (1966:413) om vapenfri tjänst i paragrafens lydelse enligt lagen (1991:465) om ändring i nämnda lag skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Vapenfri tjänstepliktig har rätt till samma förmåner i samband med tjänstgöring som enligt 33 § första och andra styckena värnpliktslagen (1941:967) tillkommer värnpliktiga i samband med värnpliktstjänstgöring.

Bestämmelser om rätt till ersättning för skada eller sjukom som den vapenfrie tjänstepliktige ådrar sig under tjänstgöring finns i lagen (1977:265) om statligt personskadeskydd och lagen (1977:266) om statlig ersättning vid ideell skada m.m.

Föreslagen lydelse

8 a §

En vapenfri tjänstepliktig har rätt till samma förmåner i samband med tjänstgöring som enligt 33 § första stycket värnpliktslagen (1941:967) tillkommer värnpliktiga i samband med värnpliktstjänstgöring.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 12 september 1991

Närvarande: Statsrådet Engström, ordförande, och statsråden S. Andersson, Göransson, Gradin, Dahl, R. Carlsson, Hellström, Johansson, Lindqvist, G. Andersson, Lönnqvist, Freivalds, Wallström, Löow, Persson, Molin, Larsson, Åsbrink

Föredragande: statsrådet R. Carlsson

Proposition om handläggning av vissa ersättningar till den som tjänstgör inom totalförsvaret

1 Inledning

I april 1988 uppdrogs åt en särskild utredare att överväga och lämna förslag avseende den framtida administrationen och ansvarsfördelningen mellan myndigheter i fråga om bidrag enligt familjebidragslagen (1978:520). Utredaren överlämnade i februari 1990 sitt slutbetänkande (SOU 1990:26) Förmånssystemet för värnpliktiga m.fl.

I prop. 1990/91:102 om verksamhet och anslag inom totalförsvaret 1991/92 föreslogs att administrationen av familjebidragen skulle föras över från de kommunala familjebidragsnämnderna och försvarets civilförvaltning till riksförsäkringsverket och de allmänna försäkringskassorna.

Enligt 18 kap. 5 § lagen (1962:381) om allmän försäkring (AFL) krävs stöd av särskilt lagstadgande för att allmän försäkringskassa skall få bedriva annan verksamhet än sådan som sägs i AFL eller i bestämmelser som utfärdats med stöd av AFL. I propositionen föreslogs därför att bestämmelser skulle tas in i 33 § värnpliktslagen (1941:967) och i 12 § 5 mom. civilförsvarslagen (1960:74) om att riksförsäkringsverket och de allmänna försäkringskassorna skulle handha familjebidragen. Riksdagen antog förslagen (FöU 8, rskr. 285, SFS 1991:463 och 1991:467). I propositionen föreslogs vidare att familjebidragslagen skulle upphöra att gälla den 1 januari 1992 och att regeringen i förordning fick meddela bestämmelser om hur familjebidragen skulle bestämmas. Riksdagen godkände förslaget och beslöt lagen (1991:462) om upphävande av familjebidragslagen (1978:520).

Enligt 39 § värnpliktsförmånsförordningen (1976:1008) och 16 § förordningen (1976:1011) om förmåner till civilförsvarspliktiga skall de allmänna försäkringskassorna bestämma och betala ut dagpenning till värnpliktiga respektive civilförsvarspliktiga. Genom hänvisningar till värnpliktsförmånsförordningens regler i 18 § kungörelsen (1966:414) med vissa bestämmelser om vapenfria tjänstepliktiga och 2 § förordningen (1989:447) om förmåner m.m. till viss hälso- och sjukvårdspersonal vid tjänstgöring inom försvarsmakten har de allmänna försäkringskassorna fått samma uppgifter även för

dessa personalkategorier. Försäkringskassorna saknar dock lagstöd för denna uppgift.

Prop. 1991/92:22

2 Motivering

Mitt förslag: De allmänna försäkringskassornas handhavande av familjebidrag och dagpenning regleras i en särskild lag.

Skälen för mitt förslag: Genom bestämmelserna i 33 § värnpliktslagen och i 12 § 5 mom. civilförsvarslagen om att riksförsäkringsverket och de allmänna försäkringskassorna skall handha familjebidragen har åstadkommit ett lagstöd för försäkringskassornas hantering av familjebidrag till värnpliktiga, vapenfria tjänstepliktiga, kvinnor under militär grundutbildning och civilförsvarspliktiga. Av 3 § familjebidragslagen framgår emellertid att även vissa andra personalkategorier kan vara berättigade till familjebidrag. Avsikten är att de allmänna försäkringskassorna i fortsättningen skall handha familjebidragen även för dessa kategorier. I syfte att åstadkomma ett heltäckande lagstöd för försäkringskassornas hantering av familjebidragen bör regleringen göras i en särskild lag.

I lagen om upphävande av familjebidragslagen bemyndigades regeringen att bestämma i vilken utsträckning familjebidragslagens regler efter den 1 januari 1992 skulle fortsätta att tillämpas övergångsvis. Såsom angavs i specialmotiveringen till lagförslaget (prop. 1990/91:102 s. 192) bör kommunernas familjebidragsnämnder och försvarets civilförvaltning handlägga sådana ansökningar om familjebidrag som skall prövas enligt äldre bestämmelser. För att möjliggöra att en sådan skyldighet lades på kommunerna bemyndigades regeringen att, såvitt gällde kommunernas handhavande och utbetalande av familjebidrag, bestämma att familjebidragslagen skulle upphävas vid en senare tidpunkt än utgången av år 1991.

Jag avser att, i samband med att jag senare återkommer till regeringen med ett förslag till en förordning om familjebidragen, ta upp frågan om i vilken utsträckning kommunerna och civilförvaltningen övergångsvis bör handlägga ansökningar om familjebidrag efter utgången av år 1991. Den nu föreslagna lagen bör självfallet inte tillämpas beträffande dessa ärenden. En regel om detta har tagits in i övergångsbestämmelserna till lagen.

Det erforderliga lagstödet för försäkringskassornas handhavande av dagpenning till värnpliktiga m.fl. bör lämpligen åstadkommas genom en reglering i samma lag som uppgiften att administrera familjebidragen.

I lagen bör också regleras de allmänna försäkringskassornas inbördes behörighet och tas in ett förbud mot att fordran på familjebidrag överläts eller tas i anspråk genom utmätning eller införsel. Vidare bör anges vilka bestämmelser i AFL som skall vara tillämpliga i ärendena om familjebidrag och dagpenning.

I lagförslaget har i fråga om både familjebidrag och dagpenning hänvisningar gjorts till bestämmelser i AFL beträffande tillsyn, omprövning och ändring av beslut samt överklagande. I fråga om familjebidragen görs vidare

hänvisningar till AFL:s regler om interimistiska beslut, återbetalningsskyldighet, preskription samt uppgiftsskyldighet.

När det gäller hänvisningarna till AFL i fråga om dagpenning finns i dag motsvarande bestämmelser i förordning. En regel om återbetalningsskyldighet avseende familjebidrag finns för närvarande i familjebidragslagen. Övriga hänvisningar motiveras av att vad som föreskrivs i AFL i dessa hänseenden är väl lämpat för att tillämpas även på familjebidragen.

Förslaget innebär vissa följdändringar i värnpliktslagen, civilförsvarslagen och lagen (1966:413) om vapenfri tjänst. I 33 § värnpliktslagen anges vilka förmåner som en värnpliktig är berättigad till. I detta ligger dock inte att en värnpliktig har en ovillkorlig rätt till alla de uppräknade förmånerna vid varje form av tjänstgöring. I vilken utsträckning förmånerna utges vid olika former av tjänstgöring anges i av regeringen utfärdade föreskrifter. Även när det gäller familjebidragen bör denna metod väljas. I förslaget till ändring i 33 § värnpliktslagen har därför endast angetts att en värnpliktig vid värnpliktstjänstgöring är berättigad till familjebidrag. Eftersom en civilförsvarspliktig aldrig kan få någon annan form av familjebidrag än näringsbidrag, har detta uttryckligen stadgats i civilförsvarslagen.

3 Upprättade lagförslag

I enlighet med vad jag nu anfört har inom försvarsdepartementet upprättats förslag till

1. lag om handläggning av vissa ersättningar till den som tjänstgör inom totalförsvaret,
2. lag om ändring i lagen (1991:463) om ändring i värnpliktslagen (1941:967),
3. lag om ändring i lagen (1991:467) om ändring i civilförsvarslagen (1960:74) och
4. lag om ändring i lagen (1991:465) om ändring i lagen (1966:413) om vapenfri tjänst.

Förslaget under 1 har upprättats i samråd med chefen för socialdepartementet.

4 Hemställan

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att anta förslagen till

1. lag om handläggning av vissa ersättningar till den som tjänstgör inom totalförsvaret,
2. lag om ändring i lagen (1991:463) om ändring i värnpliktslagen (1941:967),
3. lag om ändring i lagen (1991:467) om ändring i civilförsvarslagen (1969:74) och
4. lag om ändring i lagen (1991:465) om ändring i lagen (1966:413) om vapenfri tjänst.

5 Beslut

Prop. 1991/92:22

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta de förslag som föredraganden har lagt fram.

